

**«ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ» ԹԱՏՐՈՆԻ ԹԱՏԵՐԱԿԱՆԱՑՎԱԾ
ԸՆԹԵՐՑՈՒՄՆԵՐԸ ՈՐՊԵՍ ԽԱՂԱՑԱՆԿԱՅԻՆ ՆՈՐ ԵՐԵՎՈՒՅԹ
ԵՎ ՀԱՅԵՑԱԿԱՐԳ**

ԱՆՈՒՇ ԱՍԼԻԲԵԿՅԱՆ*

2018 թվականին Սոս Սարգսյանի անվան «Համազգային» թատրոնի գեղարվեստական ղեկավար դարձավ ՀՀ վաստակավոր արտիստ Նարինե Գրիգորյանը: Նորընտիր գեղարվեստական ղեկավարի մուտքով, ի թիվս մի շարք նորամուծությունների, առաջին անգամ հայ թատրոնում ձևավորվեց խաղացանկային նոր հայեցակարգ. թատերականացված ընթերցանությունը մուտք գործեց թատրոն՝ որպես խաղացանկի հիմնական մաս: Շնորհիվ թատերականացված ընթերցումների ժանրի՝ թատրոնի դերասանները մշտապես գտնվում են ստեղծագործական վիճակում, դերասաններից ոմանք իրենց ուժերը փորձում են իբրև բեմադրիչ, մշտապես բեմադրական նոր ձևերի որոնումների մեջ են: Հանդիսատեսը ծանոթանում է արտասահմանյան և հայ հեղինակների նոր ստեղծագործություններին, որոնց գերակշիռ մասն առաջին անգամ է թարգմանվում և ներկայացվում հայ հանդիսատեսին: Նաև ձևավորվում է քննարկումների մշակույթ:

Քանայի քաներ՝ Համազգային թատրոն, Սոս Սարգսյան, թատերականացված ընթերցում, Նարինե Գրիգորյան, Տաթև Ղազարյան, դերասաններ, խաղացանկ, դրամատուրգիա:

Ներածություն

ՍՍՀՄ ժողովրդական արտիստ Սոս Սարգսյանը 1991թ. հիմնադրեց Համազգային թատրոնը: Հայաստանի համար այդ դժվարին տարիներին նոր թատրոնի հիմնադրումը նշանակալից իրադարձություն էր, այն դարձավ անկախության ժամանակաշրջանի առաջին

* ՀՀ ԳԱԱ արվեստի ինստիտուտի թատրոնի բաժնի ավագ գիտաշխատող, արվեստագիտության թեկնածու, anushaslibekyan@gmail.com, հոդվածի ներկայացնելու օրը՝ 01.02.2023, գրախոսելու օրը՝ 10.03.2023, տպագրության ընդունելու օրը՝ 10.05.2023:

թատրոնը, որի խաղացանկում ընդգրկված հայ և համաշխարհային դրամատուրգիայի ստեղծագործությունները՝ «Սանիտայի թաղապետը», «Լեռնային կակաչներ», «Մենք», «Մի գավաթ բարություն», «Օսկար», «Լիր արքա» և այլն, ջերմորեն սիրվեցին հանդիսատեսի կողմից: 2003 թ. թատրոնը ստացավ պետական կարգավիճակ, իսկ 2015 թ. վերանվանվեց հիմնադրի անունով՝ կոչվելով «Սոս Սարգսյանի անվան Համազգային թատրոն»: Թատրոնն ունեցել է երեք գեղարվեստական ղեկավար՝ հիմնադրումից մինչև կյանքի ավարտը՝ 1991-2013 թ., եղել է Սոս Սարգսյանը (գլխավոր ռեժիսորը մինչև 2016 թթ. ՀՀ արվեստի վաստակավոր գործիչ Հրաչյա Գասպարյանն էր), 2016-2018 թթ. թատրոնը ղեկավարել է ՀՀ արվեստի վաստակավոր գործիչ Վիգեն Չալոբանյանը և 2018 թվականից առ այսօր՝ ՀՀ վաստակավոր արտիստ Նարինե Գրիգորյանը:

Հիմնական նյութի շարադրանք

Այսօր թատրոնը մտել է հետաքրքիր, բազմազան և բուռն ստեղծագործական նոր շրջափուլ՝ շնորհիվ նորընտիր գեղարվեստական ղեկավարի, և բավական լուրջ հայտ ներկայացրել նաև միջազգային թատերական հարթակներում: Հստակեցվել են թատրոնի առջև դրված գեղարվեստական խնդիրները, ձևավորվել է բազմազան ու բազմաժանր խաղացանկ, նոր ստեղծագործական ուժերով է համալրվել թատերախումբը, փաստացի՝ այսօր միասին ստեղծագործում են երեք սերունդ, հիմնադիրներից ոմանց կողքին՝ 2000-ականների սերունդն ու 2020-ականներին հրավիրված երիտասարդները: Թատրոնը վարում է հյուրախաղային և փառատոնային ակտիվ կյանք՝ արտերկրից հաճախ վերադառնալով մրցանակներով: Ի թիվս մի շարք նորամուծությունների, Նարինե Գրիգորյանի ջանքերով թատրոնում ձևավորվեց նոր մշակույթ՝ թատերականացված ընթերցումների ժանրը, որը մտավ թատրոն ոչ իբրև երբեմն իրագործվող էքսպերիմենտ, այլ դարձավ խաղացանկի կայուն բաղկացուցիչ՝ առաջին անգամ հայ թատրոնում ձևավորելով նոր հայեցակարգ՝ թատերականացված ընթերցանությունը որպես խաղացանկի հիմնական մաս:

Թատերականացված ընթերցման ժանրը Եվրոպայում շրջա-

նառվում է 1980-ականներից: Տեսաբան Սոնյա Դորն¹ իր աշխատության մեջ նշում է, որ առհասարակ գիրքը երկրորդ կյանք ստացավ, երբ հանրահայտ դերասան Ֆաբրիս Լուչինին 1985 թ. հանդես եկավ թատերականացված ընթերցումներով: Խոսքն արդեն հրատարակված ստեղծագործությունների՝ դերասանի կողմից բարձրաձայն, հրապարակային ընթերցումների մասին է, որոնք ընտրվել էին «Պրոֆեսիոնալ ընթերցողների մրցույթի» ընթացքում: Այս փորձառությունը ստեղծում է սերտ համագործակցություն գրական և թատերական աշխարհների միջև, նաև նպաստում է գրքի հանրահռչակմանը: Երևույթն աստիճանաբար այլ գործառույթներ ձեռք բերեց և մտավ թատերական աշխարհ: Այսօր Արևմուտքում լայնորեն տարածված այս թատերական ձևաչափը կարևորագույն դեր ունի արդի թատերական մշակույթի դասակարգումներում: Հանդիսատեսի հետ շփվելու ընդունված ձևերից մեկն է, ընթերցանությունից դեպի բեմ ընկած մեկ աստիճան և կամ այլընտրանքային ճանապարհ՝ հանդիսատես-դրամատուրգ-բեմ բուրգի երեք կետերն իրար շաղկապելու գործում: Աննշմար բեմադրական մեկնաբանություն կամ պարզապես ուղղորդում, պարզունակ միզանսցեն, պայմանական բեմական հագուստ և նվազագույնի հասցված բեմական ձևավորում. այն ամենաանհրաժեշտը, որը կօգնի առաջ տանել դրամատիկական գործողությունը: Ավելին, 2005 թվականից ի վեր թատերական ընթերցումը դասավանդվում է Սորբոնի Փարիզ IV համալսարանում (l'université Sorbonne Paris IV), ինչպես նաև Ֆրանսիայի թատերական դպրոցներում: Կան նաև մի քանի թատերական ընկերություններ, որոնք մասնագիտացած են թատերականացված ընթերցումների, այսպես կոչված՝ «ընթերցանության շոուների» վրա:

Պիեսի մատուցման այս ձևն ավարտուն բեմադրություն չէ, սակայն այն միտում չունի ներկայացում դառնալու, այլ կայուն ձև է: Առաջին հայացքից ներկայացման փորձ է հիշեցնում, և սակայն այս ձևաչափը մի քանի նպատակ է հետապնդում, նախ՝ օգնում է դերասաններին խորամուխ լինել դրամատուրգիական տեքստի ներքին շերտերի մեջ՝ չտարվելով ապրումով, խաղով, դերի մեկնաբանությամբ: Բեմադրիչի ներկայությունը թվում է՝ դառնում է ոչ պարտադիր, սակայն

¹ **Sonia Dheur**, Reading Aloud. Between writing and orality, an authority at stake, *Bulletin des Bibliothèques de France*, vol. 11. February 2017, p.168-185.

դա միայն առաջին հայացքից: Իրականում բավական բարդ մի վիճակ է, երբ բեմադրիչը չի կարող թաքնվել ռեժիսորական հնարանքների և երևակայական հղացումների հետևում, այլ պարտավոր է առերեսվել հանդիսատեսի հետ՝ հեղինակային տեքստի մաքուր մատուցմամբ, սակայն շեշտադրումների այնպիսի ընդգծումներով, որ լսելի դարձնի նյութը հանդիսատեսին: Լսելի լինելը թերևս այս ձևաչափի գերխնդիրն է և, գուցե, ժանրի ծննդյան հիմնական պատճառը. թատերական իրադարձություններով հագեցած եվրոպական երկրներում, մասնավորապես Ֆրանսիայում, երբ օրական տասնյակ և հարյուրավոր պիեսներ են ծնվում, թատերականացված ընթերցման հիմնական նպատակը դառնում է ընթերցող-հանդիսատեսին անմիջականորեն բեմից ծանոթացնել գրված և դեռ չիրապարակված նոր նյութին՝ խթանելով նրա երևակայությունը: Այստեղ առաջ է գալիս այս ժանրի դերակատարումը նաև դրամատուրգի ճանաչման և հանրահռչակման գործում. ներկա հանդիսատեսը ծանոթանում է հայտնի կամ սկսնակ գրողի նոր պիեսին, մյուս կողմից էլ դրամատուրգը հնարավորություն է ունենում հանդիսասրահում նստած բեմադրիչներին հետաքրքրելու իր ստեղծագործությամբ:

Հայ բեմում ընթերցումներն իբրև թատերական ժանր հայտնվել են վերջին տասնամյակում: Ժանրը Հայաստանում հանրահռչակողներից են «Ներկայի վերականգնում», ավելի ուշ՝ «Արմոնո» միջազգային թատերական փառատոները, ֆրանսահայ ռեժիսոր Սերժ Մելիք-Հովսեփյանը և ֆրանսաբնակ բեմադրիչ, դերասանուհի Սաթե Խաչատրյանը: Վերջինս առավել կարևոր դեր է ունեցել թատերականացված ընթերցումներն ամբողջական բեմադրության ձևաչափով հայ թատրոն ներմուծելու գործում (բեմական հագուստ, որոշակի բեմական միջավայր և նվագագույնի հասցված միզանսցեն), մինչ այդ եղած փորձերը զուտ ընթերցումներ էին՝ դերասանի կամ հեղինակի կողմից: Սաթե Խաչատրյանը Երևանի թատրոնի և Կինոյի պետական ինստիտուտում 2016 թ. ներկայացրեց Արթյուր Ադամովի «Վերագտնում» պիեսը՝ իր իսկ թարգմանությամբ, տարբեր թատրոններից ընտրված դերասանների հետ: Ապա բեմադրիչը ժանրը ներկայացրեց նաև «Գոյ» թատրոնում, Համազգային թատրոնում, Գավառի պետական թատրոնում:

Թատերականացված ընթերցում, թատերականացված ընթեր-

ցանություն, ընթերցանության թատրոն կամ ներկայացում-ընթերցում, ընթերցանության շոու. տարբեր եզրույթներով է ժանրը հայտնի թատերական գրականության մեջ: Պատրիս Պավի² թատերական բառարանում նշված է, որ ժանրի հիմնադիրը Լյուայեն Ատտունն է, ով իր «Բաց թատրոնում» Ավինյոնի փառատոնի շրջանակում դերասանների և հանդիսատեսի համար կարդաց իր դեռևս չիրապարակված և չհաղացված տեքստերը: Պավին նկատում է, որ երևույթը ծնվել է 1980-ականներին, և առանձնացնում է ներկայացում-ընթերցման երկու տեսակ՝ տեղաբաշխում (разводка), երբ նոր պիեսը բեմում ներկայացվում է առանց դեկորների և հագուստի, և ընթերցում (читка), երբ դերասանը յուրացնում է դեռևս անձանոթ պիեսը սեղանի շուրջ՝ առանց խաղարկային շեշտերի, առանց միզանցների: Առաջինը ներկայացնում է բեմում դերասանների դիրքն ու տեղաշարժը, նրանց խաղի արտաքին նկարագիրը, ինչը Բրեխթն անվանում էր «Grund arrangement», իսկ Անգլիայում անվանում են «Blocking the Performance». Սա ներկայացման առաջին փուլն է, դերասանի ադապտացիան բեմական միջավայրին, որը, սակայն, դեռևս բեմադրությունը չէ: Ժամանակակից թատրոնում ընթերցումն առանձին և կայուն ժանր է դառնում՝ մնալով հենց այդ փուլում, չվերածվելով ամբողջական ներկայացման, ունենալով իր հստակ նպատակներն ու գործառույթները:

Ատտունի դեպքում գործ ունենք երևույթի առաջին դրսևորման հետ, երբ ընթերցողն ինքը դրամատուրգն է, դրսևորումներից մեկն այն է, երբ գործը վստահվում է պրոֆեսիոնալ դերասաններին: Համազգային թատրոնն այն առաջին հարթակներից էր, որ ըստ էության կարևորեց թատերականացված ընթերցումները: Նարինե Գրիգորյանի մտահղացմամբ թատրոնի փորձասենյակը վերածվեց փոքր բեմի, որտեղ էլ արդեն պարբերաբար ընթանում են ընթերցումները թատրոնի դերասանների կողմից: Ն.Գրիգորյանի խոսքով՝ իրեն «...ներկայացվել էին թարգմանված շատ հետաքրքիր ու ժամանակակից պիեսներ, որոնց ցանկալի կլիներ ծանոթացնել հանդիսատեսին: Ու քանի որ բեմադրությունը շատ ժամանակ և գումար պահանջող մի ամբողջ պրոցես է, ընթերցանության ֆորմատը շատ արդյունավետ ձև էր՝ հան-

² **Пави П.** Словарь театра, Москва, 2003, стр. 360.

դիսատեսին արագ ու պարբերաբար հրամցնելու ժամանակակից դրամատուրգիա»³: Ներկայացումների մուտքը տոմսով է, և զարմանալին այն է, որ կարճ ժամանակահատվածում ընթերցումների շուրջ ձևավորվել է հանդիսատեսի մի սովոր խումբ, որոնք ընթերցումից ընթերցում անհամբերությամբ են սպասում հաջորդին:

Առաջին ընթերցումը Մաթեյ Վիշնիեքի «Փանդա արջերի պատմությունը» ըստ սաքսոֆոնիստի, ով Ֆրանկֆուրտում մի ընկերուհի ունի» պիեսն էր 2019 թ. մարտի 28-ին: Մաթեյ Վիշնիեքը (ծնվ. 1956) ռումինա-ֆրանսիական գրող, պոետ է, ով համարվում է ռումինացի ամենանշանավոր դրամատուրգը էժեն Իոնեսկոյից հետո: Նա քսան պիեսների հեղինակ է, որոնք բեմադրվել են աշխարհի ավելի քան երեսուն երկրներում: Ընթերցանության շնորհիվ հայ հանդիսատեսը ևս հնարավորություն ունեցավ ծանոթանալու հանրահայտ գրողի ստեղծագործությանը: Դերասանների հետ աշխատել էր թատրոնի տաղանդավոր դերասանուհի Տաթև Ղազարյանը, որն աստիճանաբար հայտնվեց թատրոնի թատերականացված ընթերցումների խաղացանկի պատասխանատուի դերում: Ն. Գրիգորյանի խոսքով. «Նպատակներից մեկն էլ նաև այն է, որ հանդիսատեսի միջոցով անցկացվի սոցիոլոգիական հետազոտություն, թե արժե՞ արդյոք այս կամ այն պիեսը տեղափոխել մեծ բեմ: Օրինակ, «Վեներան մուշտակով» պիեսը ընթերցանության մեծ հաջողությունից հետո տեղափոխվեց հիմնական բեմ (բեմադրիչ՝ Սերժ Մելիք-Հովսեփյան)»⁴, - ասում է դերասանուհին: Նշենք նաև, որ ընթերցումներից հետո հանդիսատեսին հրավիրում են մասնակցելու քննարկմանը, ինչի շնորհիվ ձևավորվում է կարծիք արտահայտելու, միմյանց լսելու, վերլուծելու մշակույթը:

Թատրոնի համար շատ կարևոր է դերասանախմբի զբաղվածությունը, որպեսզի դերասանները լավ մարզավիճակում մնան, նոր փորձարկումների գնան, այնինչ տարվա ընթացքում թատրոնում հնարավոր է ամենաշատը չորս նոր բեմադրություն ունենալ: Թատերայնացված ընթերցանությունն ապահովում է դերասանների մշտական զբաղվածությունը, ինչպես նաև կամերային միջավայրը պարտավորեցնող է դերասանի համար, նա սովորում է հանդիսատեսին շատ մոտ լինելով՝

³ Նարինե Գրիգորյանի հետ զրույցից, 2022 թ. նոյեմբեր:

⁴ Նույն տեղում:

խաղալ առավել բնական, ազնիվ ու օրգանական: Խոսքը դերասանա-խաղի տեխնիկայի մասին է: Այս առումով հետաքրքիր են Էդմոն Բոմի⁵ դիտարկումները, առհասարակ բարձրաձայն կարդալը նա սահմանում է երեք հիմնական գործողություններով.

1. Լուռ, տեսողական ընթերցման գործողություն (կարդում եմ, հասկանում եմ):
2. Բարձրաձայն ընթերցման գործողություն (ես արտաբերում եմ այն, ինչ կարդացել և հասկացել եմ)
3. Հետադարձ գործողություն (ես հաշվի եմ առնում իմ ընթերցման ազդեցությունն ունկնդրի վրա):

Այսպիսով, դերասանը ստեղծում է տեսնում եմ-արտասանում եմ-լսում եմ շղթան, ինչը դերասանական տեխնիկայի բաղադրիչներից է և հանդիսատեսի վրա ներազդելու գործուն միջոց:

2019-ից ի վեր Համազգային թատրոնի խաղացանկում ներկայացվել է 15 պիես, հիմնականում արտասահմանյան՝ ֆրանսիական, իրանական, ամերիկյան, ռումինական դրամատուրգիա, խաղացանկում կան Վիլյամ Սարոյանի («Թրեյսիի վագրը»), Լևոն Շանթի («Ճամփուն վրա») և ֆրանսաբնակ հայ սցենարիստ, ռեժիսոր Լևոն Մինասյանի պիեսը՝ Էստեր Մաննի համահեղինակությամբ («Ժառանգորդը»): Նարինե Գրիգորյանը նշում է, որ առաջիկայում ծրագրում են խաղացանկը հարստացնել հայ ժամանակակից հեղինակներով: Ասածի փաստումն է 2023 թ. փետրվարի 26-ին խաղացանկում տողերիս հեղինակի «Մերսեդես» մոնոդրամայի թատերականացված ընթերցումը՝ Տաթև Ղազարյանի դերակատարմամբ:

Ընթերցումները մղում են նաև նոր բեմադրական ձևերի: Պիեսի տեքստն առավել լսելի դարձնելու մտադրությամբ համազգայինցիները յուրաքանչյուր ընթերցման համար ընտրում են բեմադրական նոր լեզու, նոր ոճ: Որոշ ընթերցումներում բեմական ձևավորումն ու զգեստները բեմանկարչի լիարժեք աշխատանքի արդյունք են (նկարիչ՝ Վիկտորիա Ռիեդո), թեև ժանրը բնավ չի պարտադրում: Հետաքրքիր է, որ «բեմադրիչները» հենց թատրոնի դերասաններն են՝ իհարկե գլխավոր ռեժիսոր Նարինե Գրիգորյանի անմիջական ուղղորդումներով և նրա

⁵ **Edmond Beaume**, Lecture orale et lecture à voix haute, *Communication et langages*, vol. 72, 1987, p. 110-112.

հուշած ռեժիսորական մտահղացումներով, ծրագրում «բեմադրիչ» բառի փոխարեն գրված է «Դերասանների հետ աշխատեց» արտահայտությունը: Բեմադրող-դերասանները մյուս ընթերցումներում հանդես են գալիս իբրև ընթերցող-դերասան:

Ընթերցումները զարմացնում են բեմադրական մտահղացումների բազմազանությամբ: Արդյունքում դրանք այնքան տարբեր են, որ դիտումից հետո թվում է, թե լիարժեք ներկայացման հանդիսատես ես եղել: Օրինակ, Իսրայել Հորովիցի «Ռեմարկները» փորձարարական պիեսը, որ բաղկացած է միմիայն ռեմարկներից, հատուկ բեմադրական լուծում է պահանջում: Հետևել գրված ռեմարկներին՝ կնշանակի համրորեն գործողություններ կատարել, այնինչ ներկայացման ժանրը թատերականացված ընթերցում է: Արդյունքում, Նարինե Գրիգորյանի հղացմամբ, դերասանները, արտասանելով ռեմարկները, միաժամանակ կատարում են ռեմարկում նշված գործողությունը. միաժամանակյա աշխատանք թե՛ տեքստի, թե՛ մարմնի հետ, որ բարդագույն առաջադրանք է դերասանների համար, հատկապես, երբ տեքստը ոչ թե անգիր են խաղում, այլ ընթերցում են (ժանրի յուրահատկությունն է): Իսկ, օրինակ, Արթուր Շնիցլերի «Պյերետայի քողը» մնջախաղային պիեսը բեմադրական այլ մտահղացում է պարտադրում, որը հնարամտորեն է գտնված: Ամբողջ պիեսը կարդում է բեմի անկյունում նստած մեկ դերասանուհի՝ Տաթև Ղազարյանը, իսկ բեմում անխոս դերասանների միջոցով ծավալվում են իսկական գործողություններ՝ պարային և մնջախաղային լուծումներով (դերասանների հետ աշխատել են Յուրա Կոստանյանը և Տաթև Ղազարյանը): Թորնթոն Ուայլդերի «Մեր փոքրիկ քաղաքը» (դերասանների հետ աշխատել է Տաթև Ղազարյանը) պիեսի ռեմարկներում նշված է, որ դերակատարներից մեկը բեմադրական մասի վարիչն է: Պիեսի թատերականացված ընթերցման գտնված հնարանքն այն է, որ իսկապես դերն ընթերցում է Համազգային թատրոնի բեմադրական մասի վարիչ Վիկտորիա Ռիեդոն, ով դրսևորում է դերասանական հմտություն: Իսկ Նասիմ Սուլեյմանփուրի «Սպիտակ նապաստակ, կարմիր նապաստակ» պիեսին ընթերցող-դերասանն առհասարակ առաջին անգամ ծանոթանում է հանդիսատեսի ներկայությամբ՝ ըստ դրամատուրգի մտահղացման:

Թատերականացված ընթերցումները (մի քանի բացառություն-

ներով) երկար չեն մնում խաղացանկում, դրանք խաղացվում են մոտավորապես 2-8 անգամ, ապա փոխարինվում նոր պիեսի ընթերցանությամբ:

Եզրակացություն

Այսպիսով, շնորհիվ թատերականացված ընթերցումների ժանրի, թատրոնի դերասանները մշտապես գտնվում են ստեղծագործական վիճակում, դերասաններից ոմանք իրենց ուժերը փորձում են իբրև բեմադիր, մշտապես ստեղծագործական նոր ձևերի որոնումների մեջ են: Հանդիսատեսը ծանոթանում է արտասահմանյան և հայ հեղինակների նոր ստեղծագործություններին, որոնց գերակշիռ մասն առաջին անգամ է բնագրից թարգմանվում և ներկայացվում հայ հանդիսատեսին: Ինչպես նաև ժանրը Հայաստանում զարկ է տվել արդի դրամատուրգիայի թարգմանություններին, ինչը մեզանում բավական պասիվ ոլորտներից է (թարգմանիչներ՝ Սերժ Մելիք-Հովսեփյան, Սաթե Խաչատրյան, Լևոն Մինասյան, Վանուհի Սեթոյան, Հերմինե Աթանեսյան, Հասմիկ Մարտիրոսյան, Կարինե Ծատուրյան): Ընթերցանության գործառույթներից մեկն էլ կիրթ հանդիսատես ձևավորելն է, ինչն իրականացվում է ներկայացմանը հաջորդող բավական բուռն և ակտիվ ընթացող քննարկումների միջոցով, որոնց հիմնականում մասնակցում է պարզ հանդիսատեսը: Փաստում ենք, որ Համազգային թատրոնի թատերականացված ընթերցումների ժանրը ժամանակակից թատրոնում խաղացանկային նոր հայեցակարգի հայտ է, որը կարող է թարմություն և նոր շունչ հաղորդել ցանկացած թատրոնի աշխատանքներին և միաժամանակ մի շարք խնդիրների լուծման ձևեր ու հնարավորություններ առաջարկել:

Թատերականացված ընթերցումների խաղացանկը⁶

1. Մաթեյ Վիշնիեք

«Փանդա արջերի պատմությունը՝ ըստ սաքսոֆոնիստի, ով Ֆրանկֆուրտում մի ընկերուհի ունի»

Թարգմանիչ՝ Սերժ Մելիք-Հովսեփյան

Դերասանների հետ աշխատեց Տաթև Ղազարյանը

⁶ Ցանկը տրամադրվել է Համազգային թատրոնի կողմից:

- Պրեմիերան կայացել է 2019 թ. մարտի 28-ին
2. Նասիմ Սուլեյմանփուր
«Սպիտակ նապաստակ, Կարմիր նապաստակ»
Թարգմանիչ՝ Սերժ Մելիք-Հովսեփյան
Պրեմիերան կայացել է 2019 թ. ապրիլի 28-ին
3. Ժոել Փոմրա
«Այդ երեխան»
Դերասանների հետ աշխատեց Տաթև Ղազարյանը
Պրեմիերան կայացել է 2019 թ. հունիսի 2-ին
4. Էստեր Մանն և Լևոն Մինասյան
«Ժառանգորդը»
Ռեժիսոր՝ Լևոն Մինասյան
Թարգմանությունը՝ Լևոն Մինասյանի և Վանուի Սեթոյանի
Պրեմիերան կայացել է 2019 թ. հուլիսի 9-ին
5. Լևոն Շանթ
«Ճամփուն վրա»
Դերասանների հետ աշխատեց Արմինե Անդրեասյանը
Պրեմիերան կայացել է 2019 թ. հուլիսի 17-ին
6. Ֆլորիան Զելլեր
«Հայրը»
Թարգմանիչ՝ Սաթե Խաչատրյան
Դերասանների հետ աշխատեց Սաթե Խաչատրյանը
Պրեմիերան կայացել է 2019 թ. հոկտեմբերի 1-ին
7. Ֆլորիան Զելլեր
«Մայրը»
Թարգմանիչ՝ Սերժ Մելիք-Հովսեփյան
Դերասանների հետ աշխատեց Սերժ Մելիք-Հովսեփյանը
Պրեմիերան կայացել է 2019 թ. հոկտեմբերի 2-ին
8. Ֆլորիան Զելլեր
«Որդին»
Թարգմանիչ՝ Սաթե Խաչատրյան
Դերասանների հետ աշխատեց Սաթե Խաչատրյանը
Պրեմիերան կայացել է 2019 թ. հոկտեմբերի 6-ին
9. Էժեն Իոնեսկո
«Դասը»
Դերասանների հետ աշխատեց Արման Նավասարդյանը
Պրեմիերան կայացել է 2021 թ. մարտի 2-ին

10. Վիլյամ Սարոյան
«Թրեյսիի վագրը»
Դերասանների հետ աշխատեց Տաթև Ղազարյանը
Պրեմիերան կայացել է 2021 թ. մայիսի 8-ին
11. Դելվիդ Այվզ
«Վեներան մուշտակով» (18+)
Թարգմանությունը՝ Սերժ Մելիք-Հովսեփյանի
Բեմադրիչ՝ Սերժ Մելիք-Հովսեփյան
Պրեմիերան կայացել է 2021 թ. նոյեմբերի 28-ին
12. Իսրայիլ Հորովից
«Ռեմարկները»
Թարգմանիչ՝ Հերմինե Աթանեսյան
Դերասանների հետ աշխատեցին Նարինե Գրիգորյանը և Դավիթ Խալաթյանը
Պրեմիերան կայացել է 2021 թ. դեկտեմբերի 5-ին
13. Ղոթբեդդին Սադեդի
«Յոթ անհետացած ցեղերը»
Թարգմանիչ՝ Գևորգ Ասատրյան
Դերասանների հետ աշխատեց Տաթև Ղազարյանը
Պրեմիերան կայացել է 2022 թ. փետրվարի 23-ին
14. Արթուր Շնիցլեր
«Պյերետայի քողը»
Թարգմանությունը ռուսերենից՝ Կարինե Ծատուրյանի
Դերասանների հետ աշխատեցին Յուրա Կոստանյանը և Տաթև Ղազարյանը
Պարերը՝ Աելիտա Գևորգյանի
Պրեմիերան կայացել է 2022 թ. մայիսի 12-ին
15. Թորնթոն Ուայլդեր
«Մեր փոքրիկ քաղաքը»
Թարգմանիչ՝ Հասմիկ Մարտիրոսյան
Դերասանների հետ աշխատեց Տաթև Ղազարյանը
Պրեմիերան կայացել է 2022 թ. հուլիսի 6-ին
16. Անուշ Ասլիբեկյան
«Մերսեդես»
Դերասանների հետ աշխատեց Նարինե Գրիգորյանը
Պրեմիերան կայացել է 2023 թ. փետրվարի 26-ին:

“ТЕАТРАЛИЗОВАННЫЕ ЧТЕНИЯ” В ТЕАТРЕ “АМАЗГАИН” КАК НОВОЕ СЦЕНИЧЕСКОЕ ЯВЛЕНИЕ И КОНЦЕПЦИЯ

АНУШ АСЛИБЕКЯН

В 2018-ом году художественным руководителем театра “Амазгаин” стала Заслуженная артистка Армении Нарине Григорян. С приходом нового руководителя, в числе многих других нововведений, впервые в истории армянской сцены сформировалась концепция “театрализованных чтений”, вошедших в основной репертуар театра. С появлением жанра “театрализованных чтений” актеры театра пребывают в постоянном творческом процессе, в поиске новых сценических форм, пробуют себя в качестве постановщика. С другой стороны, публика знакомится с новыми произведениями армянских и зарубежных авторов, в большинстве случаев либо впервые переведенными, либо впервые представляемыми на суд зрителя; формируется культура публичного обсуждения.

Ключевые слова: театр “Амазгаин”, Сос Саркисян, театрализованное чтение, Нарине Григорян, Татев Казарян, актеры, репертуар, драматургия.

DRAMATIZED READINGS AT THE HAMAZGAYIN THEATER AS A NEW PHENOMENON AND CONCEPT OF THE REPERTOIRE

ANUSH ASLIBEKYAN

In 2018, Honored Artist of the Republic of Armenia Narine Grigoryan was appointed the artistic director of the Sos Sargsyan Hamazgayin Theater. Since then, among a number of other innovations, for the first time in Armenian theater, a concept of *dramatized readings* was formed, which made part of the main repertoire. Due to the genre of *dramatized readings*, the actors of the Theater are constantly in a creative process, in search of new theatrical forms, some of them attempt directing. The audience, on the other hand, is introduced to new works by Armenian and foreign authors, most of which are translated or presented to the Armenian public for the first time; the culture of public discussion is being formed.

Key words: Hamazgayin Theater, Sos Sargsyan, dramatized readings, Narine Grigoryan, Tatev Ghazaryan, actors, repertoire, dramaturgy, director.